

ULUSLARARASI “HOCA AHMET YESEVİ ÖĞRETİSİ VE KAZAKİSTAN’DA DİN EĞİTİMİ” SEMPOZYUMU ÜZERİNE

Prof.Dr. Mustafa ÜNVER

Son yıllarda bütün dünyada yükselen değerlerden birisi din ve inançtır. Salt ateizm, kapitalizm ya da sosyalizm gibi insan fıtratına uygun olmayan sistemlerin insan algıları ve eğitim politikaları evrenin en şerefli varlığı olan insanı mutlu edememiş, aile fertlerini bir arada tutamamış, aile kurumunu parçalamış, sonuçta insana yakışır erdemli bir hayatı insanlığa sunamamıştır. Bu tür yaklaşımların sonucunda özellikle de zengin Avrupa ülkelerinde bunalım içindeki insanlar daha da bunalım bataklığına gömülmüş, intihar oranları ciddi boyutlara yükselmiştir.

Din eğitiminin laikliği sistemleştirmiş Türki Cumhuriyetlerinde devlet bazında nasıl karşılanacağı konusunda zaman zaman karşıt görüşler ve kimi sıkıntılar oluşmuştur. Ne var ki din eğitiminin temel insan haklarından biri olması ve modern devlet anlayışında devleti yöneten erkin vatandaşlarının inançlarını rahatlıkla öğrenmesinin ve yaşamasının önünü sonuna kadar açması gerektiği düşüncesi, bahsi geçen kaygı ve karşıt görüşleri yok edecek güçte görünmektedir.

Kaldı ki halkları çoğunlukla Müslüman olan ülkelerde vatandaşlarının sistemli ve sağlıklı bir şekilde İslam dini eğitimi almalarının devletlerin ve toplumların güvenlik, ekonomi, barış, hoşgörü ve mutluluk gibi birçok değerlerin gelişmesine katkı sağlayacağı da unutulmamalıdır.

Ne var ki bu kadar önemli olan din eğitimi konusu aynı zamanda çok hassastır ve ehil olmayan ellerde istismara çok açık yönü olan bir alandır. Bu bakımdan din eğitiminin temel kaynakları bilgisiyyle, kültürüyle, görgüsüyle, pedagojisiyle sahih ve sağlıklı bir sistem içerisinde verilmesi gerekir. Din eğitimi ana teması etrafında her türlü beklentinin ve meselenin Kazakistan ve komşu ülkeler ekseninde detaylıca tartışılmasını ve somut önerilerde bulunulmasını sağlamak amacıyla Ahmet Yesevi Üniversitesi Kültür Merkezi binasında 6-9 Nisan 2011 tarihlerinde Kazakistan’ın Türkistan şehrinde uluslararası bir sempozyum gerçekleştirildi.

Türk-Kazak Hoca Ahmet Yesevi Üniversitesi tarafından düzenlenen Uluslararası “Hoca Ahmet Yesevi Öğretisi Ve Kazakistan’da Din Eğitimi” Sempozyumuna başta Kazakistan olmak üzere Türkiye, Rusya ve Kırgızistan’dan birçok bilim insanı katılarak bildirimlerini sundular. Sempozyuma ayrıca Kazakistan’ın çeşitli şehirlerinden otuz civarında Dintanu dersi okutan öğretmen katıldı.

Kazakistan halkının kültür, örf adet ve geleneğinin, kısaca Kazak yaşamının kökende bir parçası olan İslam dininin daha iyi öğrenilmesine,

eğitim ve kültür seviyesinin yükselmesine, böylece ülkenin çağdaş dünyada yerini almasına katkı sağlamak amacıyla düzenlendiği ifade edilen sempozyumda, Kazakistan'da İslam dinini öğrenme ihtiyacının giderilmesi için din eğitiminin mevcut durumu, problemleri ve çözüm önerileri tartışıldı.

Kazakistan'ın bağımsızlığının 20. yıldönümü münasebetiyle düzenlenen sempozyum, Kazakistan Milli Eğitim Bakanlığı, Kültür Bakanlığı, Din İşleri Kurulu, Güney Kazakistan Eyaleti Valiliği ve Ahmet Yesevi Üniversitesi'nin işbirliği ile gerçekleştirildi. Sempozyum *Kazakistan'da Din Eğitiminin Tarihi, Bugünü ve Farklı Ülkelerdeki Tecrübeler, Temel Eğitimde Dintanu (Din Bilgisi) Dersinin Okutulması ve Ahmet Yesevi Öğretisi* olmak üzere üç ana başlık altında, üç farklı salonda yapıldı.

Sempozyumda bireylerin din eğitimi almasının temel bir insan hakkı olduğu, bunun tartışmaya dahi açılmasının söz konusu olamayacağı, dolayısıyla bu doğrultuda devletin de vatandaşlarının aidi oldukları dinin eğitimi vermesi konusunda varsa idari, siyasi, yapısal ve ekonomik sorunları gidermesinin modern ve çağdaş devlet anlayışının vazgeçilmez ilkelerinden olduğu ifade edildi.

Türkiye'den Prof.Dr. Muhammet Şevket Aydın, Prof.Dr. Ali Yılmaz, Prof.Dr. Nevzat Yaşar Aşıkoğlu'nun, Rusya'dan Doç.Dr. Robert Şangereev'in, Kırgızistan'dan ise Prof.Dr. Mustafa Ünver, Doç.Dr. Adnan Memduhoğlu, Doç.Dr. Marat İmankulov ve Yrd.Doç.Dr. Bakıt Mirzaliyev'in katıldığı sempozyuma ayrıca Astana, Almatı ve Türkistan'dan çok sayıda bilim insanı katıldı. Toplam 72 (yetmiş iki) bildirinin sunulduğu sempozyumun Kazakistan idari ve halk kamuoyunu ilgilendiren çok önemli sonuçlar ortaya çıkardığı söylenebilir. Bu sonuçların kısa vadede gerçekleştirilmesinin Kazak toplumunun güvenlik, barış, hoşgörü ve huzur gibi yönlerden yararına olacağı görüş birliğine varılmıştır.

Birinci günü öğleden sonra farklı salonlarda yürütülen oturumların birincisinde Kazakistan'da din eğitiminin geçmişi, bugünü ve geleceği, genel eğitim sistemi ve din eğitiminin genel eğitim içindeki yeri, din eğitiminin sorunları, din eğitimi veren kurumlar ve bu kurumların programları ile yeniden yapılandırılması, din eğitimine yönelik teorik ve pratik öneriler ele alındı. Ahmet Yesevi Öğretisi'nin konu edildiği ikinci oturumda ise Ahmet Yesevi ve diğer Kazak düşünürlerinin düşünce dünyaları ile din eğitimi ve öğretimine katkılarının neler olabileceği tartışıldı. Sempozyumun en hareketli oturumu ise okullarda verilmekte olan Dintanu (Din Bilgisi) dersinin okutulması, dersin içeriği, öğretim teknikleri, öğrenci-öğretmen ilişkileri ile derse ilişkin diğer problemlerin tartışıldığı üçüncü oturum oldu. Sunulan tebliğlerden sonra okullarda bizzat dersi okutan öğretmenlerin aktardıkları tecrübeler ve buradan hareketle ileri sürdükleri görüşler zaman

zaman uzun tartışmalara sebep oldu ve sahanın içinden gelen insanlar olarak kaygıları ve katkıları dikkat çekti.

Sempozyumun ikinci günü öğle sonrasında yapılan Yuvarlak Masa Çalıştay'ında üç oturumda varılan sonuçlar görüşüldü; bu yöndeki sorular, sorunlar, cevaplar, çözüm önerileri, değerlendirmeler, teklifler ve eleştiriler dile getirildi. Son olarak kapanış oturumuna geçildi ve sonuç bildirgesi maddeleri tek tek okunarak oylama yapıldı. Son teklifler ve değişikliklerin ardından genel oylama yapılarak sonuç bildirgesine nihai şekil verildi. Sonuç bildirgesindeki maddeleri şöyle sıralamak mümkündür:

1. Kazakistan'da din eğitimi ile ilgili bütün kurumların ve okulların bir sistemin parçaları olarak ortak hareket etmesi.

2. Din eğitimi sisteminde Hoca Ahmet Yesevi öğretisi ile hikmetlerine yer verilmesi.

3. Din eğitiminde farklı ülkelerin tecrübelerinden yararlanılması.

4. Orta öğretimde verilen din eğitimi ile yüksek öğretimde verilen din eğitiminin program ve içeriğinin birbiri ile uyumlu hale getirilmesi.

5. Orta öğretimde görev yapan Dintanu dersi öğretmenlerinin seviyelerinin yükseltilmesi için ders kitapları ile diğer araç gereçlerin yeterli hale getirilmesi.

6. Orta öğretimde Dintanu dersinin zorunlu olarak okutulması.

7. Üniversitelerde din alanında yayınlanan ders kitapları ile diğer kitapların karşılıklı olarak diğer üniversitelere gönderilmesi.

8. Din eğitimi programlarında ülke güvenliği, huzur, barış, hoşgörü ve diyalog konularına da değinilmesi.

9. Dintanu ve Teoloji Bölümleri'nden okuyan öğrencilerin mezun olduktan sonra uzmanlık alanlarında (Okullarda Dintanu dersi okutmak, Kazakistan Kültür Bakanlığı Din İşleri Kurulu, yaşlı bakım evleri, hapishaneler, psikolojik ve bağımlıların tedavi merkezleri, yetim evleri gibi kurumlarda) çalışabilmelerine imkan tanınması.

10. Ahmet Yesevi Üniversitesi'nde açılan Teoloji Bölümü'nün her açıdan güçlendirilmesi için desteklenmesi.

11. Kazakistan'da din eğitimi alanındaki uzmanlar için sosyal bir birliğin kurulması.

12. Dintanu alanına özel araştırma, okutma ve planlama konularını ele alan bir pedagojik Dintanu dergisinin çıkarılması.

13. Din Eğitimi sempozyumunun geleneksel hale getirilerek her iki yılda bir düzenlenmesi.

Kazakistan'ın Türkistan şehrinde düzenlenen bu sempozyumun, Hoca Ahmet Yesevi Hazretlerinin türbesi, tekkesi, medresesi, mescidi ve çilehanesiyle, kısaca manevi himayesiyle İslama yakışan din eğitiminin Türkistan'da ve tüm Kazakistan'da layıkıyla verilmesine vesile olmasını diliyor, sempozyumda emeği geçenleri şükranla anıyoruz.